

GLOSA

Sindikat kulture in narave Slovenije

Letošnji »Ta veseli dan kulture«, ki ga praznujemo 3. decembra, ni bil ravno vzor veselosti. Razmisleki ob njem pa so tudi bolj mračni. Mi smo jih strnili s sindikalstvo in aktivistko Sindikata kulture in narave Glosa Mariso Čebular, ljubiteljico knjig in astronomije, humanistko.

»Do kulture imata ta kulturni minister in vlada zelo slab odnos, kar je v času epidemije, ko je kultura še bolj zapostavljena kot sicer, še posebej očitno. Virus jim pride prav kot izgovor,« meni **Marisa Čebular**, s katero smo se pogovarjali v času, ko je tudi sama na čakanju. Dela namreč v eni od manjših enot Mestne knjižnice Ljubljana, ki so zaradi ukrepov ob epidemiji koronavirusa zaprte za obiskovalce.

Slovenci vedno znova poudarjamo, da smo narod, ki je vstal in obstal zaradi kulture, da smo narod besede, na kateri gradimo identitetom. Kako zdaj ravnamo s tem?

Ta minister je bolj ne-kulturni ali proti-kulturni minister. To, kaj počne, je že splošno znano in nimam kaj dodati. Drugo pa je, kaj počnemo sami in kako uničujemo kulturo, ali pa vsaj kulturo jezika. Pred leti sem se za nekim omizjem začela pogovarjati s tujcem, ki je pri nas živel že pet let, slovensko. In mi je dejal, da sem prva v petih letih, ki z njim govorim slovensko. Slovenci znamo načeloma dobro tuje jezike, vsaj angleščino, in vsi se s tujci pogovarjamo avtomatično v tujem jeziku. Tudi s človekom, ki živi pri nas več let. Tem ljudem bi gotovo pomagali s tem, da bi z njimi govorili slovensko. Pa še zelo težke izpite morajo opravljati, zdaj poslušamo, kako je to pri tujih zdravnikih. Tujce gnjavimo s tako zahtevnimi izpitimi, hkrati pa ne prakticirajo tisto, kar so se naučili. Ja, normalno, da bodo v določenem času to pozabili.

Branje Marise Čebular

Adrian Kezele: Preboj

Naomi Klein: Doktrina šoka

Andrei Makine

Miljenko Jergović

Markus Zusak

Morali bi se začeti boriti proti (kapitalističnemu) sistemu

Kako vidiš odnos do jezika pri svojem delu v knjižnici? Ljudje beremo? Kaj beremo?

Večinoma berejo ljubezenske romane in kriminalke.

A ni v zraku trditev, da bolje brati nekaj kot nič?

To pa je. Vendar pa so knjige danes narejene vse bolj površno. Včasih si v celi knjigi našel le nekaj napak, zdaj že na vsaki strani najdeš kakšno. Ni več lektorjev, vse je treba na hitro, nekatere založbe so ena sama oseba (založnik, prevajalec, sam svoj lektor), tudi prevajalci pogosto niso profesionalci, ampak prevajajo študentje, ki so cenejši. Tako so lahko tudi nagrajene uspešnice tako slabo prevedene, da jih je težko brati. Če beras naše mojstre besede ali pa kakšne dobre prevode, vidiš, da naš jezik ni trd in da ima veliko možnosti.

Kultura je na hudi preizkušnji, saj je Slovenija ustavljenja. Kako vidiš ta problem?

Knjižnice nismo tako prizadete, saj nas financira v glavnem občina in tega ne občutimo. Sama sem na čakanju, saj delam v manjši enoti, večje enote pa so odprte, ampak samo, da knjige rezerviraš in jih prideš iskat, ali jih dobiš po pošti. Ni pa prostega dostopa in gradiva ni potrebno vračati, saj zamudnina v tem času ne teče. S tem se seveda izbor zmanjša. Vrnjeno gradivo pa mora za nekaj časa v karanteno.

Kako je z naročanjem novih gradiv?

To, mislim, da še poteka: V prvem valu je. Odvisno pa je od založb.

In kako je tebi, ko moraš biti na čakanju?

Moram priznati, da mi ni nič hudega. Sem rada v knjižnici in prav je, da imajo ljudje dostop do knjig, in ne bo noben problem,

če mi rečejo, naj pride delat že jutri. Imam pa zdaj čas za branje tega, kar sem imela že dalj časa v načrtu. Vendar nimajo vsi takega razkošja.

Kaj bi priporočila v teh časih v branje? Kaj ti beras?

Trenutno se prebijam čez Preboj Adriana Kezeleta, ki govorji o zoperstavljanju iluzijam. To spada na področje duhovnosti, a Kezele ni predstavnik t. i. new age pristopa, ki je pisan na kožo kapitalu. Avtor predvsem govorji o tem, kako se znebiti iluzij in videti svet takšen, kot je. Tako branje težko priporočaš v teh časih, a zavedati se je treba, da navodila v treh točkah niso pravo učenje, da ni bližnjic in instant duhovnosti.

Glede na sedanje razmere bi lahko spet vzeli v roke Doktrino šoka Naomi Klein, a bi nas lahko spravila vše večjo depresijo. Tako da berite ljubezenske romane (smeh), da vas vsaj za kratek čas odnesete v neke druge svetove, še bolj namišljene, iluzorne. V knjižnici imam tudi polico knjig z našimi priporočili, kjer je marsikaj, ne pretežko ne prelahko. Priporočam naše »Mačke v žaklju«, vrečke knjig po izboru knjižničarjev, bralec pa šele doma vidi, kaj smo izbrali.

Predlagala bi še enega avtorja, to je Andrei Makine, ruski pisatelj, ki že dalj časa živi v Franciji. Njegov Francoski testament imajo naši srednješolci že nekaj časa za obvezno branje. Iz usod malih ljudi naredi veliko zgodbo. Priporočala bi tudi Miljenko Jergovića, ki ima podoben stil.

Dotaknila so se me tudi dela, ki jih je napisal avstralski avtor Markus Zusak (Kraljivka knjig, Fant, ki je postal most, Odpoljanec).

Kakšen je tvoj odnos do medijev? Kje dobivaš sprotne informacije?

Družabnih medijev ne spremjam, na računalniku nisem pogosto, časopise berem

površno, večino informacij dobim sproti, v pogovoru z ljudmi, v knjižnici veliko izveš. Od tiskanih medijev mi je najblizja Mladina, preberem tudi kakšen prispevki v Globalu. Televizijskih poročil praktično ne gledam, raje omizja, pomemben vir mi je Studio City.

Tvoj recept za ohranitev zdravega razuma v teh prepovednih časih je ...?

... vzemi v roko knjigo. Ali si poglej kakšen dober film. To je pa moja druga strast. Rada hodim po festivalih, v Kino Dvor.

Pogledam pa tudi kaj bolj lahkonatega, pa kakšen zgodovinski film.

Se ti zdi, da bi se lahko iz zgodovine kaj naučili?

Ogromno. Ampak očitno se ne, saj se zgodovina ponavlja.

Ne maram cinizma in laži, ki jih je v javnem nastopanju veliko. Pa ne vem, ali tako lažejo, da sebi verjamejo, ali pa imajo res tak podcenjujoč odnos do nas.

» Kapitalizma s človeškim obrazom ni. Vse obrne v svoj prid.

Je upor v teh razmerah potreben?

Seveda je. Sem sindikalistka in mi je to blizu.

Ravno v omenjeni knjigi Preboj Kezele nagovori bralca, naj razmisli, kateri so bili zanj najsrečnejši trenutki v življenju (ko pozabiš na svoj »jaz«). In ko sem o tem razmišljala, sem se spomnila trenutka, bila je zima, in organizirali smo velike demonstracije. Snežilo je in pričakovala sem, da bo udeležba slaba, a sem že od daleč zaslišala piščalke in skandiranje, videla skozi snežni metež vihanje rdečih zastav in na prizorišču je bilo ogromno ljudi. Bilo je veličastno, trenutek čiste sreče, ko se zlije z množico, ki si želi lepši, bolj pravičen svet.

Dolgo časa si vodila sindikat Glosa v Mestni knjižnici Ljubljana, pred časom si predala to funkcijo, a ne?

Od prvega novembra nisem več predsednica, izvedla sem predčasne volitve in funkcijo je prevzela mlajša kolegica. Dovolj je bilo, to delo sem prevzela v devetdesetih letih, ko sem prevzela funkcijo v Knjižnici Jožeta Mazovca, kasneje pa po združitvi v celotni Mestni knjižnici Ljubljana. Zdaj je čas za mlade, mi starejši pa smo zraven, da svetujemo, če bomo povprašani.

Kako pa sicer poteka sindikalno delo v knjižnici?

Smo razpršeni po enotah, reagiraš na težavo, ko se z njo kdo obrne nate. V tem času smo organizirali tudi dve stavki in to ni bila majhna stvar. Imeli pa smo tudi nekaj težav zaradi odpora zaposlenih proti nekemu pravilniku. Tu je sindikat sodeloval s svetom delavcev, ki ima pravico veta. Tako da je bilo to sodelovanje dobra izkušnja. Zelo pomembno je, da sindikat in svet delavcev sodeluje.

Si tudi članica odbora za enake možnosti ZSSS. Kaj te tukaj žene?

Predvsem to, da je zelo narobe, da je delo žensk slabše cenjeno kot delo moških. Težko pa je komu razložiti, zakaj je tako, saj naj bi imeli po zakonih in kolektivnih pogodbah vsi enaka izhodišča. Čeprav je povprečna razlika v Sloveniji majhna, pa je vendarle tudi res, da je v nekaterih poklicih ta razlika celo več kot 20-odstotna. O tem bi morali absolutno več govoriti in predstavljati konkretne podatke v konkretnih panogah.

Poleg knjige, filma, sindikalizma, enakih možnosti ... je še kaj, kar te pritegne?

Od znanosti predvsem astronomija, ki vsebuje že elemente metafizike, filozofija astronomije.

Tvoj pogled očitno seže na različne konce. Kako pa dojemš svet nesramne, nedostojne komunikacije?

Ljudje so vedno bolj nervozni, tudi razmere, po svetu in pri nas, so vse slabše. Ko ne znajo locirati vzroka svojih frustracij, si dajo duška tam, kjer si mislijo, da si ga lahko. Recimo na blagajničarko v trgovini, čeprav nima čisto nič s tem, kar nas jezi. Po eni strani pa spet ne moremo reči, da nismo vsi soodgovorni za stanje, saj tako ali drugače podpiramo sistem. Za sindikate bi pa poudarila, da bi morali razširiti svoje področje delovanja, saj danes sindikati le upočasnjujejo proces razgradnje delavskih pravic, morali pa bi se začeti boriti proti sistemu. Sistem, kot je danes, terja krivice, brez njih ne bi mogel obstajati. Kapitalizma s človeškim obrazom ni. Vse obrne v svoj prid.

Zaenkrat ne vidim druge sile, ki bi znala združiti množice ljudi. Sindikat je edini.

Kako to začeti?

Najprej je treba na ZSSS spodbujati kulturno branja, ustvariti knjižnico, s pomočjo katere bi se sindikalistom širila obzorja,

» Marisa lani kot »doktorica fig« ob Glosinem zaznamovanju kulturnega praznika pri Prešernovem spomeniku v Ljubljani.

Foto M. M./Arhiv DE

razumevanje. Dala bi obvezno domače branje (smeh) in ga preverjala.

Sindikalist bi moral biti zelo široko razgledan.

Potrebujemo več humanizma?

Tako je. To spada zraven. Ne znam si predstavljati, da je nekdo sindikalist, pa nima občutka za drugega človeka.

Človek bi moral svoja načela živeti, ker le tako verjamemo temu, za čimer stoji.

Mojca Matov

**BERITE, DA
BOSTE VEDEL!**

Delavska enotnost sporoča to, kar drugi zamolčijo.

Delavska enotnost je koristno darilo.
Podarite izvod.